

*Preek van 21 oktober 2018
gehouden in De Morgenster in Papendrecht
door ds. Piet van Die*

OP EEN VOETSTUK

Want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.' (Marcus 10,45)

Voetstuk staan

Het Nederpopduo Acda en De Munnik maakte in 2012 een liedje dat begon met de volgende tekst:

Je kunt ook nooit 's even rustig op een voetstuk staan
Je staat net rustig op je sokkel, of daar komt 't volk al aan
Zwaaiend met zeisen, bijlen, roepend, wat doe jij daar bovenaan
Je kunt hier nooit eens even rustig op een voetstuk staan

Je scoort twee-een in de finale, men wijst een mooie sokkel aan
Je staat er net of iemand vraagt, hoe is je huwelijk misgegaan
Je kunt hier nooit 's even rustig op een voetstuk staan

Een lichtvoetige tekst die de draak steekt met de menselijke drang om bewonderd te worden, om de eerste te zijn, om boven de anderen uit te steken. Maar het lied laat ook zien dat wij een ander dat voetstuk maar moeilijk gunnen.

Ereloge

Wie ook het gevoel hadden nooit eens even op een voetstuk te mogen staan, waren Jacobus en Johannes. Deze leerlingen van Jezus werd door hem ook wel 'zonen van de donder' genoemd. Dat zal niet vanwege hun bescheidenheid zijn geweest. Op een dag – het gezelschap was onderweg naar Jeruzalem – namen ze Jezus even apart en vroegen hem of hij in de komende nieuwe wereld van God wat ereplaatsjes voor hen wilde reserveren. Ze aasden op een plekje in de skybox van Gods Koninkrijk.

Beetje gênante vraag. Zeker omdat Jezus net daarvoor had gesproken over zijn komende lijden. Maar het was hen kennelijk het ene oor ingegaan en het andere

uit. Mensen horen vaak alleen wat ze willen horen. Het lijden waar Jezus over sprak kwam niet in de kraam van de zonen van de donder te pas. Ze wilden op een voetstuk staan.

Diaken

Maar ze kregen een koude douche. Jezus maakte hen fijntjes duidelijk dat in zijn voetspoor andere waarden tellen. Hij wil zelf niet eens op een voetstuk staan. Hij was immers niet gekomen om gediend te worden, maar om zelf te dienen.

Het evangelie gebruikt daar een woord waar ons woord 'diaken' van is afgeleid. Diaken betekent dienaar. Jezus kwam als diaken. Misschien draagt de diaken dan ook wel het ambt dat het meest duidelijk maakt waar het in de kerk om gaat. Als predikant heet je ook dienaar: dienaar van het Woord. Daarvoor sta je meestal op de sokkel die preekstoel heet. Dan lijkt het alsof jij de belangrijkste taak hebt. Maar in werkelijkheid maakt de diaken het meest duidelijk waar het in het evangelie om gaat: dienen als bescheiden daad. De dominee zal misschien ooit voorbij gaan. De diaken niet.

Geen voetstuk maar kruis

Jezus als diaken, als dienaar. En toch willen wij ook hem weer op een voetstuk plaatsen. Je ziet het soms op Facebook bij gelovige jongeren. Wie is je idool? 'Jezus' antwoordden ze. Hartstikke fijn natuurlijk dat ze een band hebben met Jezus. Dat hij kennelijk hun voorbeeld is. En door ervoor uit te komen, tonen ze moed. Want je wordt er al snel op aangekeken. Maar een idool?

Het past ondertussen wel in een traditie. Het christendom heeft van Jezus nog wel eens een held gemaakt. De eigenlijke God. Het doel. Het doel dat gediend moest worden. Terwijl hij van zichzelf zei dat hij maar een middel was. Hij kwam om diaken te zijn - voor God en mensen. Hij kwam niet om gediend te worden, maar om zelf te dienen. Hij maakte zich aan God en ons ondergeschikt. Een voetstuk was niet zijn doel. Het kruis werd zijn teken.

Losgeld voor verslaafden

Jezus zelf heeft dat kruis gezien als een prijs die hij moest betalen. 'Losgeld voor velen' noemde hij het. Dat woord 'losgeld' was in die tijd een woord dat alleen gebruikt werd voor het loskopen van slaven. Kennelijk zag Jezus in ons slaven,

onvrije mensen. Ver-slaafden. Verslaafd waaraan? Aan macht en aandacht. Aan bewondering en de drang om boven anderen te staan. Hij wilde mensen van die verslaving bevrijden. Zijn leven en sterven zou er dienstbaar aan zijn.

Ingewikkeld hoor. Want je kunt wel zeggen dat je af moet van die hang naar erkenning, maar dat is nog niet zo gemakkelijk. De hele wereld is er op gebouwd. En je mag toch ook wel voor jezelf opkomen? Ieder mens wil ook gezien worden. Je hoeft dan misschien niet bewonderd te worden, maar je wilt wel gewaardeerd worden. Wie nooit eens een schouderklopje krijgt, verpietert als een plantje dat geen water krijgt. En daar gaat het in het evangelie toch ook om: dat je aanvaard wordt? Je hoeft jezelf toch niet totaal weg te cijferen? Je kunt hier ook nooit eens even rustig op een voetstuk staan!

De relatie openhouden

Ingewikkeld! Maar het gaat hier kennelijk om een grens waar de wens om gezien en gewaardeerd te worden, overgaat in iets dat jou onvrij maakt. Maar waar ligt die grens ligt? Waar gaan ambitie en de wens gewaardeerd te worden over in verslaving? Dat is nog niet zo duidelijk. Misschien helpt dat diaken-zijn van Jezus ons verder.

Het diakenschap van Jezus stond in dienst van het openhouden van de relatie met God en mensen. Dat openhouden van die relatie lijkt mij een mooi criterium. Waar jouw wens om gezien en gewaardeerd te worden de relatie met God en anderen in de weg gaat staan, daar loopt iets mis. Je zag het bij de zonen van de donder. Hun wens om gewaardeerd te worden, ging ten koste van de relatie met de andere leerlingen. En daar komt gedonder van. Want inderdaad, dan geldt ook in de buurt van Jezus: je kun ook nooit eens even rustig op een voetstuk staan.

Innerlijke voetstukken

Met ambitie is weinig mis. Maar tomeloze ambitie is een ander verhaal. Waarom worden bankiers van de ING zo gewantrouwd? Omdat alle dienstbaarheid aan de samenleving lijkt verdwenen. Hooggeplaatsten lijken alleen elkaar te dienen met hoge bonussen. Het lijken wel de zonen van de donder van vandaag. En ja, daar komt ook gedonderd van. Dan moet je niet vreemd opkijken wanneer je nooit eens even rustig op je voetstuk kunt staan.

Maar laten we onze eigen verontwaardiging over hen ook wantrouwen. Maatschappelijke verontwaardiging kan ook de dekmantel zijn van iets anders. Van afgunst bijvoorbeeld. Afgunst is denken: wat hij heeft, komt eigenlijk ook mij toe. In gedachten heb je dan al een voetstuk voor jezelf opgericht! Een voetstuk dat je weliswaar niet kunt zien, maar dat er wel is: het staat in je eigen hart. Heel veel maatschappelijke boosheid wordt ingegeven door de frustratie: ik hoor op dat voetstuk te staan, waarom erkent die ander dat niet? Maar die ander is niet het probleem. Het probleem ben jij. Je hebt dat heimelijke voetstuk zelf opgericht en je bent er in gaan geloven. Het heeft je onvrij gemaakt.

Stap van je voetstuk

Veel mensen hebben het gevoel niet gezien en niet gehoord te worden. Dat is ernstig. In een menselijke samenleving horen mensen oog voor elkaar te hebben. Maar dat gevoel niet gezien en gehoord te worden, kan ook het gevolg zijn van een slachtofferrol die je jezelf hebt aangemeten. Een slachtofferrol die het gevolg is van die innerlijke sokkel die je hebt opgericht voor jezelf. Een sokkel waarvan je vervolgens klaagt dat de ander die niet ziet of erkent. Maar het probleem is niet die ander. Het probleem is die sokkel. Die is een monument voor je eigen ego of je zucht naar aandacht. Het heeft je onvrij gemaakt.

Stap van je voetstuk, houdt het Bijbelverhaal ons voor. Doe die sokkel de deur uit. Wordt diaken. Niet diaken van jezelf, maar voor God en een ander. Het maakt je vrijer. En af en toe ook nog een beetje blijer. Vál desnoods van je voetstuk. Wat kan je gebeuren? Je stond toch al niet hoog. Erken je tekorten. De mislukkingen. De rommeligheid van je leven. De imperfectie die ieder mens aankleeft. Dat erkennen is misschien je grootste angst. Maar Jezus leert je te doen wat je grootste angst is. Het zal je grootste bevrijding blijken. Geef jezelf uit handen. Je valt bij God in goede handen.